

Projekat razvoja tržišne poljoprivrede II (FARMA II)

Program pomoći američkog i švedskog naroda

Javni poziv za dostavljanje zahtjeva za dodjelu bespovratnih sredstava

Pružanje usluga obuke, savjetodavne podrške i druge stručne podrške za proizvođačke organizacije u sektoru poljoprivrede

Osnovni podaci	
Poziv na broj:	RFA- 009-2019
Naziv:	Pružanje usluga obuke, savjetodavne podrške i druge stručne podrške za proizvođačke organizacije u sektoru poljoprivrede
Datum objavljivanja:	08.03.2019.
Rok za postavljanje pitanja:	03.04.2019.
Rok za podnošenje zahtjeva:	19.04.2019.
Period razmatranja zahtjeva:	Od 23.04.2019. do 31.05.2019.

USAID/Sweden Projekat razvoja tržišne poljoprivrede II, FARMA II (Projekat), kojeg zajednički finansiraju Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Vlada Švedske, a realizuje Cardno Emerging Markets USA, Ltd., poziva kvalifikovane, zakonski registrovane bosanskohercegovačke neprofitne, profitne i nevladine organizacije (NVO) da dostave zahtjeve za dodjelu bespovratnih sredstava za Pružanje usluga obuke, savjetodavne podrške i druge stručne podrške za proizvođačke organizacije u sektoru poljoprivrede.

Zahtjevi moraju biti primljeni **najkasnije do 19.04.2019.** Podnosioci zahtjeva moraju zadovoljiti kriterije podobnosti koji se odnose na ovaj Javni poziv za podnošenje zahtjeva (RFA). Ovaj Poziv je namijenjen za zahtjeve za dodjelu bespovratnih sredstava u cilju podrške održivom ekonomskom rastu, povećanju zaposlenosti, povećanju prodaje i izvoza, povećanju prihoda u domaćinstvima u Bosni i Hercegovini, te unapređenju standarda kvaliteta i trgovinske razmjene.

Projekat USAID/Sweden FARMA II poziva kvalifikovane pružaoce usluga (i druge proizvođačke organizacije koje pružaju usluge obuke i savjetodavne podrške) da dostave zahtjev za dodjelu bespovratnih sredstava za Pružanje usluga obuke, savjetodavne podrške i druge stručne podrške za proizvođačke organizacije u sektoru poljoprivrede.

Projekat FARMA II poziva kvalifikovane pružaoce usluga poslovnog razvoja i druge proizvođačke organizacije da prisustvuju informativnom sastanku u vezi sa ovim Javnim pozivom koji će se održati prema sljedećem rasporedu (informacije o tačnoj lokaciji održavanja informativnih sastanaka biće objavljene na internet stranici Projekta):

Lokacija	Datum	Vrijeme
Bihać	25.03.2019	13:00
Banjaluka	26.03.2019.	10:00

Lokacija	Datum	Vrijeme
Doboj	26.03.2019.	14:00
Tuzla	27.03.2019.	10:00
Bijeljina	27.03.2019.	14:00
Sarajevo	28.03.2019.	11:00
Bratunac	29.03.2019.	11:00
Bugojno	01.04.2019.	11:00
Trebinje	02.04.2019.	10:00
Mostar	02.04.2019.	14:00
Posusje	03.04.2019.	10:00

Bilo koja promjena datuma/lokacije će biti pravovremeno objavljena na web stranici Projekta, www.farmabih.ba, kao i direktno putem email adrese registrovanih učesnika. Molimo zainteresovane za učešće na informativnim sastancima da potvrde svoj dolazak najkasnije **do 20.03.2019.** putem email adrese grants@farmabih.ba. **Preporučuje se prisustvo jednom od ovih informativnih sastanaka.**

Bespovratna sredstva će biti dodijeljena i realizovana u skladu s propisima vlade SAD-a koji regulišu dodjelu bespovratnih sredstava u skladu sa ugovorima i internim politikama projekta FARMA II za upravljanje grantovima. Izabrani podnosilac zahtjeva će biti odgovoran da osigura postizanje navedenih ciljeva granta. Molimo pogledajte Sekciju 1 – Opis mogućnosti finansiranja gdje su u potpunosti navedeni ciljevi i očekivani rezultati.

Ovaj Javni poziv sadrži sljedeće sekcije:

1. Sekcija 1 – Opis mogućnosti financiranja
2. Sekcija 2 – Informacije o grantu
3. Sekcija 3 – Informacije o kvalifikovanosti
4. Sekcija 4 – Informacije o zahtjevu i procesu podnošenja zahtjeva
5. Sekcija 5 – Informacije o obradi zahtjeva
6. Sekcija 6 – Informacije o dodjeljivanju i administrativne informacije
7. Sekcija 7 - Ovlaštenja/Važeći propisi
8. Sekcija 8 – Prilozi

U skladu sa 2 CFR 200 pododjeljak E i 2 CFR 700.13, politika USAID-a je da ne finansira stvaranje profita u sklopu svojih instrumenata pomoći. Međutim, svi razumni, dodjeljivi i dopušteni troškovi, bilo direktni ili indirektni, koji se odnose na aktivnosti granta i koji su u skladu sa primjenjivim standardima troškova 2 CFR 200 pododjeljak E za neprofitne organizacije i obrazovne institucije i Zakonom o javnim nabavkama (FAR) Dio 31 za profitne organizacije, mogu se isplatiti po osnovu ovog granta.

Projekat zadržava pravo da finansira neke ili da ne finansira nijedan od dostavljenih zahtjeva. Objavljivanje ovog Javnog poziva ne predstavlja obavezu Projekta da dodijeli sredstva, niti obavezuje Projekat da plati bilo kakve troškove koji nastanu u procesu pripreme i dostavljanja zahtjeva. Nadalje, Projekat zadržava pravo da odbije bilo koji ili sve zahtjeve koje primi ukoliko se smatra da nisu u skladu sa interesima Vlade Sjedinjenih Američkih Država. Podnosilac zahtjeva na svoj rizik dostavlja zahtjev. Također, ukoliko sredstva ne budu dodijeljena sve troškove pripreme i dostavljanja zahtjeva snosi podnosilac zahtjeva.

Podnosioci zahtjeva trebaju dostaviti sva pitanja vezano za ovaj Javni poziv u pisanoj formi putem emaila na adresu grants@farmabih.ba. Krajnji rok za primanje pitanja za pojašnjenje/obrazloženje je 03.04.2019. Nakon ovog datuma pitanja se više neće primati. Podnosioci zahtjeva trebaju dostaviti zahtjeve u pisanoj formi na sljedeću adresu:

USAID/Sweden FARMA II
71000 Sarajevo, Fra Anđela Zvizdovića 1B/18

Osim štampane verzije, podnosioci trebaju dostaviti zahtjeve i elektronskim putem na email adresu grants@farmabih.ba. Krajnji datum za dostavljanje zahtjeva je 19.04.2019, do 16:00h po lokalnom vremenu. Zakašnjeli zahtjevi se neće razmatrati.

Sekcija 1 – Opis mogućnosti finansiranja

Osnovne informacije:

USAID/Sweden Projekat razvoja tržišne poljoprivrede II (FARMA II) u BiH kojeg finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Vlada Švedske realizuje Cardno Emerging Markets USA, Ltd. (Cardno). Svrha Projekta USAID/Sweden FARMA II je stvaranje mogućnosti poljoprivrednim proizvođačima i prerađivačima putem pružanja pomoći njihovim organizacijama da usvoje EU i međunarodne standarde u proizvodnji novih proizvoda i proširenju pristupa tržištu, te da pomogne BiH u primjeni poljoprivredno-prehrambenih propisa koji ispunjavaju međunarodne standarde. Projekat će omogućiti da bh. građani koji se bave poljoprivredno-prehrambenim djelatnostima usvoje EU i međunarodne standarde i nove tehnologije u poljoprivredno-prehrambenom sektoru, da proizvode nove visokovrijedne proizvode i da povećaju pristup tržištu.

Opis programa:

I. Opšte informacije o dodjeli bespovratnih sredstava

Prema popisu stanovništva BiH iz 2013. godine, u BiH postoji preko 360.000 seoskih domaćinstava, od čega se njih više od 55.000 bavi komercijalnom poljoprivrednom proizvodnjom. U okviru toga, ispod 15% domaćinstava ima posjede veće od 5 hektara poljoprivrednog zemljišta, a preko 54% ima posjede do 2 ha.

Jedna od glavnih pokretačkih snaga koje su neophodne za podsticanje održivog razvoja i rasta poljoprivredno-prehrambenog sektora u BiH je efikasan i integrisan sistem i mreža savjetodavne podrške i usluga poslovnog razvoja. Trenutno su javne savjetodavne službe u BiH uglavnom organizovane na entitetskom nivou, pri čemu je Agencija za pružanje stručnih usluga u poljoprivredi ključni akter u RS, a u FBiH postoji kantonalni pristup organizovanja poljoprivrednih savjetodavnih službi. Savjetodavci javne savjetodavne službe u RS najviše su posvećeni pružanju podrške primarnoj proizvodnji, ali zaduženi su i za formulisanje jednostavnih poslovnih planova koji su uglavnom u funkciji ostvarivanja prava na podsticaje. U FBiH, sistem javnog savjetodavstva je prvobitno uspostavljen na kantonalnom nivou bez centralne službe.

Javni pružaoci usluga poslovnog razvoja u BiH sastoje se od regionalnih razvojnih agencija, čije su početne aktivnosti finansirane iz sredstava EU i drugih donatora i koje su osnovane sa ciljem

jačanja, koordinacije i podsticanja ekonomskog razvoja na svojoj regiji. Usljed nedostatka finansijskih sredstava ove agencije imaju tek ograničen uticaj na ekonomski razvoj i danas postoje samo u FBiH. Neke opštine su osnovale male lokalne razvojne agencije da bi podstakle ekonomski razvoj i ostvarile pristup sredstvima projekata.

Privatni pružaoci usluga poslovnog razvoja postoje i imaju kompetencije naročito u oblasti marketinga, brendiranja, zatim pravnog i finansijskog savjetovanja, međutim ove agencije su većinom koncentrisane u većim gradovima, tako da je njihov kontakt sa ruralnim područjima i dalje ograničen.

U BiH postoje i privatne savjetodavne službe. One su uglavnom organizovane u određenim sektorima i sa uskom specijalizacijom. Tamo gdje postoje, one su obično organizovane kroz poljoprivredna udruženja, zadruge i prerađivače poljoprivredno-prehrambenih proizvoda koji zapošljavaju stručna lica iz oblasti u kojoj rade i nude subvencionisane savjetodavne usluge ograničenom broju korisnika koji su u njihovom lancu snabdijevanja. U tom smislu najorganizovaniji je sektor proizvodnje jagodičastog voća.

Na osnovu procjene koju je početkom 2017. godine uradio projekat FARMA II, omjer savjetodavac/farmer u Bosni i Hercegovini je oko 1 na 900, dok u zemljama Europske unije (EU) broj poljoprivrednih proizvođača na jednog savjetodavca iznosi od 50 do 90. Postoji nedostatak namjenskih programa ili podrške koji bi potakli ekspanziju, nudili specijalizovane profesionalne savjetodavne usluge na organizovan, integrisan i sistematičan način.

Poljoprivredni proizvođači u Bosni i Hercegovini imaju u prosjeku znatno niže prinose od proizvođača u EU i regionu, u svim granama poljoprivrede. Na primjer, prosječna godišnja mliječnost po grlu je ispod 3.000 litara prema nacionalnim statističkim podacima, odnosno, 4.500 litara prema podacima prerađivača mlijeka, dok je prosjek EU 7.000 litara. Slično tome, statistika je takođe razočaravajuća kada je riječ o ključnim pokazateljima uspješnosti poslovanja gdje bh. kompanije zaostaju u odnosu na svoje konkurente iz regije i/ili EU.

Efikanas prenos najboljih praksi i znanja na poljoprivredna preduzeća i poljoprivrednike zavisi od visoko kvalifikovanih i dobro informisanih pružalaca usluga obuke i savjetovanja. Usvajanje i djelotvorna primjena novih tehnologija i praksi od strane poljoprivrednika i agro-biznisa je instrument za održiv rast ruralne ekonomije i alat kojim se na inovativan i održiv način može reagovati na promjenjive zahtjeve tržišta, razvoj u poljoprivredi, klimatske promjene i zahtjeve tržišta poljoprivredno-prehrambenih proizvoda EU.

Projekat FARMA II je, preko aktivnosti USAID-a i švedske Vlade, pružio podršku učešću javnih i privatnih savjetodavaca u aktivnostima kontinuiranog profesionalnog razvoja čiji je cilj povećanje potencijala za prenos znanja na širu poljoprivrednu i agrobiznis zajednicu. Podrška poljoprivrednicima i agrobiznisima u vidu obuka i savjeta i pristup postojećoj ponudi privatnih i javnih savjetodavaca je djelotvorno sredstvo koje doprinosi ekonomskom razvoju, konkurentnosti i održivosti tih poljoprivrednika i agro-biznisa, uz postepenu integraciju standarda EU u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

FARMA II namjerava podržati privatne pružaoce usluga poslovnog razvoja i proizvođačke organizacije u oblasti pružanja obuke i savjeta poljoprivrednicima i agrobiznisima kroz pružanje pomoći zasnovane na tražnji. Svrha podrške privatnim pružaocima usluga poslovnog razvoja i drugim proizvođačkim organizacijama u okviru projekta FARMA II je da se poboljša kvalitet usluga koje se pružaju poljoprivrednicima i agro-biznisima putem angažovanja upućenih,

profesionalnih i kompetentnih pružalaca savjetodavnih usluga i mreže individualnih savjetodavaca kako bi osigurali održivi razvoj agrobiznisa.

Svrha

Svrha ovog Poziva je da se pruži podrška registrovanim poljoprivrednim proizvođačima, preduzetnicima, zadrugama, udruženjima i preduzećima u ostvarivanju lakšeg pristupa visokokvalitetnim savjetodavnim i/ili poslovnim uslugama, što će kao rezultat imati bolje poslovne rezultate, doprinijeti razvoju ljudskog i fizičkog kapitala, povećati uspješnost poljoprivrednog sektora da se nosi sa konkurentnim i tržišnim snagama, kao i da se postigne postepeno usklađivanje sa standardima EU, uz istovremeno ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i ekoloških ciljeva u ruralnim područjima BiH. Ova aktivnost se odnosi na ciljne sektore projekta FARMA II, i to sektora mljekarstva, voća i povrća, ljekovitog bilje, meda i peradarstva.

Ilustrativne aktivnosti

Potencijalni podnosioci zahtjeva – privatni pružaoci usluga poslovnog razvoja i druge proizvođačke organizacije (udruženja, zadruge i privatna preduzeća) moraju dokazati da imaju dovoljan broj zainteresovanih poljoprivrednika i/ili agrobiznisa koji imaju potrebu za obukom i/ili savjetodavnim uslugama. Potencijalni podnosioci zahtjeva moraju dokazati da posjeduju potrebne vještine, kompetencije i resurse za organizovanje pružanja niza obuka i savjetodavnih usluga prethodno odabranim poljoprivrednicima i/ili agrobiznisima u sektorima koje podržava FARMA II. Ova aktivnost obuhvata nekoliko paketa i podnosioci zahtjeva se mogu prijaviti za podršku u okviru jednog paketa ili kombinovati više paketa, koji uključuju:

- Paket 1: Obuke i/ili savjetodavne usluge
- Paket 2: Kratka studijska putovanja u zemlji
- Paket 3: Međunarodna studijska putovanja (u regiji i šire)
- Paket 4: Posjete i učešće na međunarodnim sajmovima
- Paket 5: Posjete i učešće na domaćim sajmovima
- Paket 6: Poslovni susreti (B2B) i posjete privrednim subjektima u zemlji
- Paket 7: Promotivne i informativne kampanje

Svaki paket može sadržavati sljedeće aktivnosti:

Paket 1: Obuke i/ili savjetodavne usluge, koje su predmet podrške u okviru ovog Poziva sastoje se od sveobuhvatne ponude stručnih usluga definisanih na osnovu prethodne analize potreba potencijalnih korisnika, a doprinose povećanju prodaje, zaposlenosti, prihoda i profitabilnosti. U tom smislu, obuke i savjeti će biti usmjereni na ekonomsko jačanje organizacija proizvođača, malih poljoprivrednika i poljoprivrednih preduzeća kako bi mogli doprinijeti održivoj i diversifikovanoj ruralnoj ekonomiji koja odgovara zahtjevima tržišta. FARMA II će djelimično¹ podržati finansiranje obuke i savjetodavnih usluga za proizvođačke organizacije (poljoprivrednike i agrobiznise) koji rade u jednom od sljedećih sektora: **mljekarstvo, peradarstvo, voćarstvo i povrtnarstvo, ljekovito i aromatično bilje i med**. Cilj usluga koje budu ponuđene u okviru ovog paketa je da poljoprivredni proizvođači i agrobiznisi

---

¹ Određene ilustrativne troškove možete pronaći na kraju ovog dokumenta u dijelu Postupak podnošenja zahtjeva.

ostvare pristup ili prošire raspoloživu ponudu usluga, proizvoda i sadržaja. Svaki pod-paket će se sastojati od strukturirane ponude obuka i/ili savjetodavnih usluga koje se tiču djelatnosti svakog od podsektora. U nastavku je ponuda obuka i/ili savjetodavnih usluga koje mogu biti obuhvaćene svakim od ovih pod-paketa:

Ilustrativne aktivnosti/Savjetodavne usluge – Primarna proizvodnja

Ilustrativne aktivnosti/Savjetodavne usluge – Primarna proizvodnja	
Mljekarstvo	<p>Obuka iz vještačkog osjemenjavanja muznih krava;</p> <p>Obuka o balansiranoj ishrani;</p> <p>Obuka o upravljanju proizvodnjom u mliječnim stadima</p>
Voće i povrće	<p>Obuka o mehanizmima za ublažavanje negativnih klimatskih utjecaja s ciljem boljeg upravljanja i prilagođavanja efektima klimatskih promjena u proizvodnji voća i povrća (tj. pravilno navodnjavanje, đubrenje, zaštitne mreže i proizvodnja u zaštićenim prostorima I u visokim tunelima);</p> <p>Obuka o proizvodnim nišama (tj. organska) i o pristupu tržištu za proizvođače;</p> <p>Obuka o unapređenju proizvodnje kroz analizu zemljišta, održivo upravljanje zemljištem, hranjivima u zemljištu, analizi lista na sadržaj N;</p> <p>Praćenje i zaštita od štetočina kroz poboljšani sistem ranog upozoravanja</p>
Peradarstvo	<p>Obuka o poboljšanju produktivnosti na nivou farme (npr. zootehničke mjere, mjere biosigurnosti, higijena itd.);</p> <p>Obuka o proizvodnji i certifikaciji proizvodnje u slobodnom uzgoju i organskog peradarstva;</p> <p>Obuka o upravljanju stajskim đubrivom u skladu sa Nitratnom direktivom EU;</p> <p>Obuka o inovativnim rješenjima za energetska efikasnost na peradarskim farmama</p>
Ljekovito i aromatično bilje	<p>Tehnička pomoć za poboljšanje produktivnosti i diversifikaciju u sektoru ljekobilja, uključujući uzgoj gljiva;</p> <p>Izrada kalkulacije troškova proizvodnje za različite vrste plantažnog ljekobilja</p>
Med	<p>Obuka o poboljšanju produktivnosti kroz uvođenje i prilagođavanje modernih pčelarskih praksi, bolju kontrolu grinja i bolesti, smanjeni CCD;</p> <p>Škole za mlade pčelare;</p> <p>Obuka o diversifikaciji u sektoru proizvodnje meda, proizvodnjom drugih pčelarskih proizvoda (kao što su pčelinji otrov, matična mliječ i drugi koji moraju biti jasno opisani u prijavi).</p> <p>Izrada kalkulacije troškova proizvodnje za različite proizvode od meda (čisti med, mobilno pčelarstvo, organski, matična mliječ, pčelinji otrov, i drugi koji moraju biti jasno opisani u prijavi).</p>

Ilustrativne aktivnosti/Savjetodavne usluge – Prerada	
Mljekarstvo	Uvođenje i implementacija smjernica za proizvođače sira; Poboljšanje tehnologije proizvodnje mliječnih proizvoda.
Voće i povrće	Obuka o tehnologiji sušenja voća; Obuka o manipulaciji, skladištenju i pakovanju voća i povrća nakon berbe kako bi se smanjili gubici nakon berbe.
Peradarstvo	Obuka o kvalitetu i higijenskim i tržišnim standardima u preradi mesa peradi; Obuka o preradi mesa peradi iz slobodnog i organskog uzgoja; Obuka o inovativnim rješenjima za preradu ljuske jaja i/ili otpada od đubriva
Ljekovito i aromatično bilje	Akademija o aroma terapiji sa težištem na proizvođačke organizacije kojima upravljaju žene; Tehnička pomoć za tehnologa za dodavanje vrijednosti u sektoru ljekobilja (eterična ulja, kreme, tinkture, lijekovi i srodni proizvodi koji bi trebali biti navedeni u prijavi);
Med	Obuka o razvoju novih proizvoda od meda; Tehnička pomoć za diversifikaciju proizvoda od meda, uključujući proizvodnju mješavina, kozmetike.

Ilustrativne aktivnosti obuke/Savjetodavne usluge – Trgovina, marketing, pakovanje i brendiranje	
Mljekarstvo	Unapređenje tehnika brendiranja, pakovanja i marketinga za male proizvođače sira
Voće i povrće	Obuka o praksama pregovaranja i prodaje u sektoru voća i povrća radi poboljšanja marketinških vještina proizvođačkih organizacija u cilju povećanja njihove konkurentnosti; Tehnička pomoć u programu podrške marketingu, brendiranju i grafičkom dizajnu koji ima za rezultat bolje pozicioniranje na domaćem i međunarodnom tržištu; Tehnička pomoć za poboljšanje pakovanja, označavanja u cilju unapređenja prodaje i izvoza; Podrška ciljanim promotivnim kampanjama za povezivanje proizvođača i kupaca, uspostavljanje marketinških kanala, podizanje svijesti domaćih potrošača o lokalnim proizvodima i korištenje potencijala tržišta u turizmu.
Peradarstvo	Obuka o marketingu, brendiranju, poboljšanju pakovanja i pozicioniranju proizvoda; Razvoj strategija distribucije i promocije; Istraživanje lokalnog tržišta o asortimanu raznovrsnih proizvoda od mesa peradi (dodavanje vrijednost, proizvodi sa roštilja, meso peradi iz slobodnog uzgoja, organski i drugi proizvodi moraju biti jasno opisani u prijavi) Promovisanje zimske potrošnje mesa peradi radi povećanja prodaje;
Ljekovito i	Podrška domaćim proizvođačima divljih gljiva u cilju povećanja prisustva na domaćem tržištu;

Ilustrativne aktivnosti obuke/Savjetodavne usluge – Trgovina, marketing, pakovanje i brendiranje

aromatično bilje	Sprovođenje istraživanja o potencijalu domaćeg tržišta za eterična ulja, proizvode na bazi ljekobilja i meda; Izvršiti procjenu izvoznih zahtjeva za različita tržišta (fokusiranje na nove izvoznike eteričnih ulja i prirodne kozmetike); Podrška ključnim izvoznicima proizvoda na bazi ljekobilja kako bi predstavili svoje proizvode na glavnim međunarodnim događajima (npr. BIOFACH Njemačka, BIOFACH Kina, BIOFACH Indija, Apimondia); uključiti posjete i susrete sa inostranim kupcima
Med	Podrška organizovanju kampanje za podizanje svijesti o prodaji i uvozu falsifikovanog meda (tj. Dani meda); Podrška kampanji za podizanje svijesti o nepravilnoj upotrebi pesticida, tj. koristima oprašivanja

Ilustrativne aktivnosti obuke/Savjetodavne usluge – Izrada, priprema i proizvodnja edukativnih materijala

Voće i povrće	Izraditi priručnik i/ili brošuru o tehnologiji uzgoja i proizvodnje trešnje; Izraditi priručnik i/ili brošuru o tehnologiji uzgoja i proizvodnje jagodičastog voća; Izraditi web alat sa relevantnim savjetodavnim materijalom koji će biti dostupan proizvođačkim organizacijama i poljoprivrednicima. Ostali relevantni materijali (iz sektora voća i povrća i drugih podržanih podsektora)
----------------------	---

Ilustrativne aktivnosti obuke/Savjetodavne usluge – Svi sektori

Svi podržani podsektori	Direktna podrška pojedinačnim proizvođačkim organizacijama (priprema za certifikaciju, grafički dizajn, digitalni marketing, modernizacija ambalaže, istraživanje tržišta (uključujući mljekarstvo i peradarstvo za CEFTA), razvoj web stranica / upravljanje društvenim medijima) Obuka o vođenju evidencije na farmi; Obuka o izradi poslovnih planova i zahtjeva za kredite; Analiza dobiti i gubitka Obuka o pisanju/implementaciji projektnih prijedloga (EU-CBC i IPARD fondovi) Standardizacija i certifikacija kvaliteta proizvoda (za proizvođačke organizacije i registrovane poljoprivrednike, a odnosi se na GlobalGAP, organsku proizvodnju, IFS, HACCP i druge relevantne standarde) Certifikacija i akreditacija javnih institucija Odnosi s javnošću
--------------------------------	---

Poboljšanje brendiranja i pakovanja

Organizacija radionica za proizvođačke organizacije, koje se odnose na različite teme (digitalni marketing, odnosi s javnošću, brendiranje i pakovanje, uključujući pitanja intelektualne svojine, istraživanje tržišta, moć prodaje, razvoj novih proizvoda, finansije)

Paket 2: Kratka studijska putovanja u zemlji, biće podržana u okviru ovog Poziva kako bi poljoprivredni proizvođači (moraju biti registrovani), agrobiznisi (zadruga, udruženja, preduzeća, preduzetnici) i/ili osoblje relevantnih javnih institucija (ministarstva, poljoprivrednih ili veterinarskih instituta, fakulteta) stekli znanja o najboljim primjerima iz prakse uspješnih lokalnih proizvođača ili prerađivača. Ovaj proces učenja će se sastojati od praktičnog dijela gdje će polaznici učiti o najboljim primjerima proizvodnih/ili prerađivačkih praksi, razvoju proizvoda, marketingu i prodaji, ali će također poslužiti kao prilika za umrežavanje gdje će učesnici razmijeniti informacije o budućoj saradnji. Program studijskog putovanja je ključna stavka ove paketa i mora se dostaviti kao dio prijave. Program bi trebalo da obuhvati datume odlaska i povratka, posjete, izlete i relevantne akademske sadržaje. Podnosilac zahtjeva može da izabere datume početka i završetka putovanja u zavisnosti od potreba učesnika. Studijska putovanja u zemlji mogu trajati jedan do tri dana, a teme treba predložiti u skladu sa potrebama korisnika FARMA II.

Paket 3: Međunarodna studijska putovanja (u regiji i šire), biće podržana kao dio ovog Poziva za poljoprivrednike, agrobiznise i osoblje relevantnih javnih institucija (vidi više detalja u gornjem tekstu) kako bi stekli znanje o najboljim primjerima iz prakse u proizvodnji, preradi i marketingu iz sličnih djelatnosti u inostranstvu. Ove studijske posjete mogu podrazumijevati posjete poslovnim subjektima u regiji koje su podržane od strane fondova EU IPARD kako bi se upoznali s postupcima prijave i dodjele. Međunarodne studijske posete takođe mogu uključivati pohađanje specijalizovanih kurseva za male prerađivače s ciljem usvajanja novih tehnologija i predstavljanja novih proizvoda na tržištu. Program studijskog putovanja je ključna stavka ovog paketa i mora se dostaviti kao dio prijave. Program bi trebalo da obuhvati datume odlaska i povratka, posjete, izlete i relevantne akademske sadržaje. Podnosilac zahtjeva može da izabere datume početka i završetka putovanja u zavisnosti od potreba učesnika. Međunarodne studijske posjete mogu trajati najviše 10 dana, uključujući vrijeme za putovanje.

Paket 4: Posjete i učešće na međunarodnim sajmovima, biće podržani kao dio ovog Poziva za poljoprivrednike i agrobiznise. Jedan od glavnih razloga niske konkurentnosti poljoprivrednog i prehrambenog sektora u BiH i visokog vanjskotrgovinskog deficita je relativno otežan pristup novim tržištima prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda za prehrambene i poljoprivredne proizvode iz BiH, posebno tržištu EU. Bh. proizvođači i prerađivači još uvijek nemaju znanja o potencijalnim izvoznim mogućnostima koje nude EU i druga međunarodna tržišta. Veća preduzeća iz sektora poljoprivrede i prehrambene industrije svjesna su novih tržišnih prilika, međutim, većina manjih preduzeća nemaju dovoljno resursa da posjećuju međunarodne sajmove, tako da uvijek postoji potreba za koordinisanim intervencijama za promovisanje izvoznih mogućnosti BiH kroz uspostavljanje direktnih kontakata sa potencijalnim kupcima uz razumne troškove. Neka od većih proizvođačkih organizacija iz sektora poljoprivrede i prehrambene industrije učestvovala su na velikim međunarodnim sajmovima kao što su Biofach, Anuga, WorldFood Istanbul, Novosadski sajam, Međunarodni sajam Tirana, WorldFood Moskva i Gulfood Dubai. Podnosilac zahtjeva može izabrati sajam(ove) u zavisnosti od potreba učesnika.

Paket 5: Posjete i učešće na domaćim sajmovima, biće podržani kao dio ovog Poziva za poljoprivrednike i agrobiznise. Domaći sajmovi hrane su savršena prilika za umrežavanje, za dopiranje do direktnih kupaca. Oni služe kao specijalizovani marketinški alat čija je ideja da ubrza izgradnju odnosa i prodaju povezivanjem prodavaca i potrošača/kupaca. Domaći sajmovi

omogućavaju malim poljoprivrednim proizvođačima i agrobiznisima da se predstave svim čulima kupaca prilikom predstavljanja proizvoda ili usluga i naglase konkurentne prednosti. Domaći sajam pruža jedinstvenu priliku za direktan lični kontakt koji je od suštinske važnosti za izgradnju povjerenja i nagodbu o prodaji. Podnosilac zahtjeva može da izabere prominentne domaće sajmove, kao što su sajam u Goraždu, Gradačcu, Bihaću, Bijeljini i drugim mjestima opisanim u vašim prijavama. Podnosilac zahtjeva takođe može organizovati specijalizovane sajmove za marginalizirane grupe kao što su udruženja žena i/ili mladih iz ruralnih krajeva BiH.

Paket 6: Poslovni susreti (B2B) i posjete privrednim subjektima u zemlji, biće podržani u okviru ovog Poziva za poljoprivrednike i agrobiznise, kao i privatne pružaoce usluga poslovnog razvoja koji su zainteresovani da organizuju poslovne susrete (B2B) u zemlji i inostranstvu, ili da organizuju poslovne posjete privrednim subjektima u zemlji na visokom nivou sa snažnim fokusom na B2B. Poslovni susreti B2B su fleksibilan i brz način da se učesnici upuste u sadržajnu obostrano korisnu diskusiju sa ljudima koji mogu pozitivno doprinijeti njihovom poslovanju. Opšti cilj ove aktivnosti je da omogući vodećim domaćim proizvođačima i prerađivačima da predstave svoju ponudu na dogovorenim sastancima sa ključnim uvoznicima i istraže mogućnosti za nove izvozne poslove i potencijalni pristup novim tržištima. Podnosilac zahtjeva mora definisati ciljeve sastanka, istražiti klijenta putem web prezentacije preduzeća, pretraživača i putem društvenih medija kao što je LinkedIn, što sve zajedno može značajno pomoći da se strukturira sastanak. Podnosilac zahtjeva može predložiti angažovanje stručnjaka/konsultanta koji će raditi na definisanju interesa i ohrabriti potencijalne kupce iz inostranstva da posjete BiH i omogućiti poslovni susret B2B sa odgovarajućim proizvođačima i prerađivačima. Podnosilac zahtjeva treba izabrati proizvođače i prerađivače iz BiH koji ispunjavaju očekivane uslove po pitanju kvaliteta/sigurnosti/obima za određena tržišta i organizovati poslovnu posjetu za potencijalne kupce s ciljem obilaska i ocjene ponude proizvoda, prerađivačkih kapaciteta i upravljačkih procesa, te održavanja direktnih B2B poslovnih susreta.

Paket 7: Promotivne i informativne kampanje, biće podržane u okviru ovog Poziva za agrobiznise. Promotivna kampanja je dragocjen marketinški alat kada je u pitanju pokretanje nove usluge ili proizvoda ili širenje tržišta i/ili pristup novim tržištima. Može podrazumijevati niz reklama u kojima se koriste različiti marketinški alati koji šalju istu poruku i ideje kako bi promovisali posao ili događaj ciljnoj publici. Tipična kampanja može podrazumijevati različite medijske resurse, uključujući internet, novine, televiziju, radio i štampano oglašavanje. Kampanje za podizanje svijesti odnose se na upozoravanje javnosti da određeno pitanje postoji i da ono zahtjeva željeni pristup. Jedan od primjera može biti podizanje svijesti o pojavi „falsifikovanog“ meda na tržištu ili podizanje svijesti proizvođača voća o važnosti opravljanja pomoću pčela.

Navedene obuke i savjetodavne usluge su indikativne i mogu se proširiti na osnovu procjene potreba potencijalnih korisnika. FARMA II će pokriti troškove predavača, administrativne troškove kao što su smještaj, troškovi putovanja u zemlji, dnevnice, troškovi iznajmljivanja prostora i opreme, ako su potrebni. Međunarodni troškovi putovanja mogu se finansirati u zavisnosti od slučaja i biće predmet saglasnosti od strane USAID-a. Podnosilac zahtjeva može izabrati bilo koji (ili sve) indikativne pakete za obuku i zahtijevati refundiranje do 50.000\$ (plativo u BAM po odobrenju dostavljenih računa i/ili materijala od strane FARMA II) u

zavisnosti od vrste aktivnosti i broja poljoprivrednika i agrobiznisa koji će imati koristi od ovih aktivnosti.

Za ilustraciju, aktivnosti u okviru ovog paketa mogu uključivati nacionalne kampanje za promociju potrošnje poljoprivredno-prehrambenih proizvoda proizvedenih u BiH, uključujući, na primjer, kampanju kojom bi se promovisao način konzumiranja sira, potrošnja svježeg jagodičastog voća u ljetnim mjesecima, povećana potrošnja mesa peradi u zimskim mjesecima. Promotivne aktivnosti nisu ograničene granicama, tako da se, na primjer, može organizovati kampanja za promociju bh. sira na regionalnim tržištima (Hrvatska, Crna Gora, Srbija, Makedonija), organizovati dani bh. peradarstva u Hrvatskoj (i/ili drugim zemljama) i sl. Predložene aktivnosti mogu se tempirati u vrijeme nekih visokofrekventnih dešavanja, kao što su Sarajevski poslovni forum, Sarajevski filmski festival, festivali hrane širom zemlje, zimski vašari u Sarajevu/Banjoj Luci/Mostaru/Tuzli, itd. Osim toga, podnosioci zahtjeva mogu se odlučiti da organizuju druge vrste lokalnih i/ili regionalnih promotivnih događaja, kreiranih za specifične grupe registrovanih poljoprivrednih proizvođača i prerađivačkih preduzeća, kao što je organizacija sajмова organskih proizvoda. Ovaj paket također može sadržati prijedloge koji se odnose na sufinansiranje promotivnih kampanja za izabrane proizvođačke organizacije kako bi se povećao ulaz novih proizvoda na police supermarketa.

U okviru ovog paketa razmatraće se i izrada i priprema reklamnih kataloga na nivou sektora.

Pristup u organizovanju obuke i/ili pružanja savjetodavnih usluga

Metode koje se primjenjuju prilikom obuka i/ili savjetodavnih usluga mogu uključivati različite tehnike i pristupe kako bi se osigurala učinkovita primjena i rezultati. Svaki pristup treba detaljno opisati u zahtjevu za dodjelu bespovratnih sredstava. U najmanju ruku, on treba da sadrži temu, ciljeve i očekivane rezultate, dnevni red, datum(e) i mjesto održavanja, broj teoretskih i praktičnih obuka, broj (i ako je moguće, imena) potencijalnih korisnika, imena potencijalnih predavača i/ili savjetodavaca i njihove biografije i reference, očekivane rezultate i način na koji će se ocjenjivati i mjeriti, detaljan budžet aktivnosti i druge relevantne informacije. Obuke i/ili savjetodavne usluge trebaju biti organizovati uz korištenje najmanje dve vrste pristupa ili njihovu kombinaciju, i to:

- Teoretska obuka – poljoprivredni proizvođači ili predstavnici agrobiznisa pohađaju obuku u učionici (kao što je Škola za pčelare, Akademija za aroma-terapiju, obuka o pristupu finansijskim sredstvima, računovodstvo na farmi farmi, zimske škole o dobroj proizvođačkoj praksi u proizvodnji mlijeka i dr.);
- Obuka na terenu i/ili savjetovanje na terenu u idealnom slučaju podrazumijeva korištenje demonstracionih farmi, parcela i preduzeća kako bi se pokazali najbolji primjeri iz prakse u proizvodnji ili preradi;
- Kombinacija teoretske i praktične obuke koja je dokazana kao veoma efikasna jer su polaznici često imali priliku brzo primijeniti ono što su naučili tokom obuke u učionici; Primjer može biti obuka za uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja i postavljanje malih parcela za podršku ekonomskom osnaživanju seoskih žena.

Pristup u organizovanju međunarodnih i domaćih sajмова, studijskih putovanja, poslovnih susreta i promotivnih kampanja za podizanje svijesti

Pristup svakoj od gore opisanih aktivnosti treba da obuhvati kratak opis aktivnosti, razlog za učešće, ciljeve i očekivane rezultate. Takođe treba da sadrži listu potencijalnih učesnika/polaznika i njihove kontakt detalje sa kratkim opisom njihovog poslovanja. Potencijalni učesnici/polaznici treba da budu izabrani nakon provođenja javnog postupka izbora (putem otvorenog poziva) i/ili na osnovu detaljnog objašnjenja kriterijuma izbora.

II. Očekivani rezultati

Očekuje se da će sljedeći opšti rezultati biti postignuti zahvaljujući podršci u okviru ovog Poziva:

- Poboľšan pristup pravovremenom i relevantnom znanju o upotrebi modernih metoda proizvodnje i primjeni novih, inovativnih tehnologija, poštivanju minimalnih regulatornih standarda i boljem planiranju na nivou agrobiznisa;
- Unaprijeđena realizacija međunarodnih standarda sigurnosti i kvaliteta hrane;
- Poboľšan pristup novim domaćim i međunarodnim tržištima čime se povećava prodaja, zapošljavanje i izvoz;
- Poboľšane marketinške prakse i brendiranje proizvoda

Takođe se očekuje da će sljedeći specifični rezultati biti postignuti zahvaljujući podršci u okviru ovog Poziva:

- Zahvaljujući saradnji sa izabranim pružaocima usluga poslovnog razvoja i drugim proizvođačkim organizacijama koje pružaju poljoprivredne usluge, najmanje 500 registrovanih domaćinstava i agrobiznisa će dobiti stručnu pomoć koja će im omogućiti da poboljšaju svoju efikasnost, upravljanje i poslovne operacije;
- Najmanje 50 pravnih lica će dobiti individualne savjetodavne usluge koje će im omogućiti da unaprijede svoje poslovanje

Napomena: Ciljne vrijednosti su indikativne i podložne izmjenama u zavisnosti od broja podnosilaca zahtjeva (pružalaca usluga poslovnog razvoja) i konačnog dogovora o finansijskim partnerima i dodjeli budžetskih sredstava.

III. Praćenje uspješnosti

Od podnosilaca zahtjeva će se tražiti da redovno izvještavaju o pruženim savjetodavnim uslugama kako bi prikazali postignuća ostvarena zahvaljujući ovim bespovratnim sredstvima.

Nalazi praćenja su od suštinskog značaja da bi usluge bile smislene i zadržale pravac efikasnosti i relevantnosti. Iz tog razloga kandidati moraju redovno dostavljati izvještaj koji obuhvata sljedeće pokazatelje:

1. Broj zakonski registrovanih korisnika koji su uključeni u jedan ili više paketa aktivnosti (dobijanje najmanje 8 sati stručne pomoći ili u kombinaciji sa studijskim

- putovanjima, učešćem na sajmovima, B2B susretima ili drugim relevantnim aktivnostima)
2. Uvođenje novih proizvoda i/ili implementacija nove proizvodne tehnologije kao rezultat gore navedenih indikativnih aktivnosti;
  3. Povećanje prodaje i/ili izvoza kao rezultat gore navedenih indikativnih aktivnosti;
  4. Povećanje zaposlenosti kao rezultat gore navedenih indikativnih aktivnosti;
  5. Broj proizvođačkih organizacija i grupa poljoprivrednika koji su uveli i primjenjuju standarde kvaliteta i sigurnosti hrane (GlobalGAP, GRASP, HACCP, Halal, IFS, Organic, ostali) kao rezultat gore navedenih indikativnih aktivnosti;

Očekuje se da podnosioci zahtjeva u najmanju ruku uključe isti set indikatora u svom projektu za mjerenje dostignuća koja će biti rezultat ove dodjele bespovratnih sredstava, ali podnosioci zahtjeva mogu dodati dodatne specifične indikatore kao što su:

- Broj mladih i žena i marginalizovanih lica koja dobijaju jednu ili više vrsta podrške definisanih u gore navedenim indikativnim aktivnostima;

Sekcija 2 – Informacije o grantu

Ovisno o rapoloživosti sredstava, Projekat namjerava obezbijediti bespovratna sredstva za Pružanje savjetodavnih usluga poljoprivrednim proizvođačima i agrobiznisima u BiH. Očekuje se da će sredstva granta biti dodijeljena na period od 12 mjeseci. Prema tome, očekivani period realizacije aktivnosti po ovom grantu je od juna 2019. godine do juna 2020. godine. FARMA II predviđa da će dodjeljivati grantove sa fiksnim iznosom po ovom pozivu. **Pojedinačni grantovi² neće prelaziti iznos od 50.000\$. Minimalan iznos sredstava je 2.000\$. Podnosioci zahtjeva mogu kombinovati stavke iz različitih paketa u istom zahtjevu. Ukupan fond bespovratnih sredstava je otprilike 1 milion dolara.**

Sekcija 3 – Informacije o kvalifikovanosti

Bespovratna sredstva projekta FARMA II mogu se dodijeliti **domaćim proizvođačkim organizacijama, tj. privatnim pružaocima usluga poslovnog razvoja i drugim organizacijama proizvođača (udruženja, zadruge i privatna preduzeća)** pod uslovom da su zakonski registrovane u BiH i priznate zakonima BiH, i pod uslovom da nominovani predavači za obavljanje usluga mogu dokazati da imaju potrebno obrazovanje, vještine i iskustvo za pružanje stručne pomoći. Ovi predavači/savjetodavci moraju dokazati da su kvalifikovani za

---

² Ovo je maksimalni iznos bespovratnih sredstava koji se dodjeljuju pojedinačnom podnosiocu zahtjeva. Ovaj iznos se odnosi na honorar savjetodavca (jer jednoj proizvođačkoj organizaciji ili agro-biznisu može biti neophodno nekoliko savjetodavaca za različite teme), troškove agencije koja organizira studijska putovanja, putne troškove, smještaj, najam prostora za treninge, opremu itd. Poželjno je da svaki podnosilac zahtjeva učestvuje u ovim troškovima finansiranjem dnevnica, prevoza i naknade (ako postoji) koju dobija od učesnika, što kompenzuje ukupne troškove.

održavanje konkretnih obuka podnošenjem 5 referenci primaoca obuke iz prethodnog perioda. **Vladine organizacije i institucije nisu kvalifikovane** za dobijanje finansijskih sredstava u okviru ovog poziva. Od kvalifikovanih organizacija se zahtijeva da ispunjavaju uslove Opisa programa, zadataka i rezultata i da imaju zadovoljavajuću evidenciju uspješnosti i evidenciju integriteta i poslovne etike.

Osim toga, podnosioci zahtjeva moraju ispuniti sljedeće minimalne uslove:

- Podnosioci zahtjeva moraju dokazati sljedeće:
  - a. Interna pravila koordinacije, organizacije i realizacije savjetodavnih aktivnosti;
  - b. Detaljan popis operativnih resursa i sadržaja za pružanje usluga;
  - c. Komunikacijski plan za dopiranje do potencijalnih krajnjih korisnika;
  - d. Dovoljan broj zainteresovanih proizvođačkih organizacija i/ili agrobiznisa koji traže usluge i njihovu pismenu potvrdu da će aktivno učestvovati u obukama;
- Podnosilac prijave mora dokazati da ima dovoljno osoblja (administrativnog i stručnog) da zadovolji sve predviđene poslove i usluge.
- Podnosilac prijave mora dokazati da ima stabilne finansijske izvještaje iz prethodnog perioda (najmanje dvije protekle godine: 2017 i 2018);
- Neophodne kvalifikacije za savjetodavce: posjedovanje fakultetske diplome (VII stepen ili više) ili ekvivalentne kvalifikacije od lokalne ili međunarodno priznate institucije iz jedne od sljedećih oblasti:
  - a. Poljoprivreda (agronomija i/ili stočarstvo);
  - b. Ruralni razvoj;
  - c. Ekonomija ili računovodstvo;
  - d. Prehrambena tehnologija;
  - e. Marketing poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda;
  - f. Projekt menadžment;
  - g. Ostale struke relevantne za predložene usluge.
  - h. Najmanje 3 godine radnog iskustva u oblasti poljoprivrede, ruralnog razvoja, poljoprivredno-prehrambene industrije ili konsultantskog rada u poljoprivredi.

Osim toga, da bi se kvalifikovao za dodjelu bespovratnih sredstava, podnosilac zahtjeva mora

1. Dostaviti kopije finansijskih evidencija najmanje za posljednju godinu poslovanja;
2. Dostaviti kopije registracije i drugih relevantnih dokumenata o registraciji;
3. Dostaviti budžet (finansijski prijedlog) za predloženu aktivnost, koji će obuhvatiti troškove predavača, uključujući potencijalne troškove putovanja i smještaja; FARMA II će finansirati troškova predavača i druge administrativne troškove kao što su iznajmljivanje sale i/ili opreme, dok će putne troškove, dnevnice i smještaj finansirati podnosilac zahtjeva uz verifikaciju prije isplate sredstava granta;
4. Podnosilac zahtjeva mora biti u stanju da dijeli troškove ove aktivnosti; Ako podnosilac zahtjeva nije u mogućnosti da pokrije troškove, to učešće mogu finansirati mali poljoprivredni proizvođači i agrobiznisi;

Nepodobne organizacije su:

- Pravna lica koja su u prošlosti zloupotrijebila sredstva USAID-a ili Švedske Vlade;
- Organizacije koje zagovaraju, promovišu ili prihvaćaju anti-demokratske politike ili nelegalne aktivnosti;
- Političke stranke ili institucije;
- Organizacije koje namjeravaju koristiti sredstva granta u religijske svrhe;
- Međunarodne javne organizacije;
- Vladine organizacije i institucije;
- Pojedinci.

Neprihvatljivi troškovi:

Sredstva iz projekta FARMA II se ne mogu koristiti za sljedeće:

- Isključivo za profitne djelatnosti u kojima se ne ostvaruju nikakve druge koristi od bespovratnih sredstava;
- Vojna oprema;
- Oprema za nadzor i praćenje;
- Robe i usluge za podršku policije i druge aktivnosti usmjerene na provođenje zakona;
- Oprema i usluge namijenjeni za pobačaje;
- Luksuzna roba i kockarska oprema;
- Oprema za modifikaciju vremenskih prilika;
- Privatne ceremonije, zabave, proslave ili troškovi "reprezentacije" (troškovi razonode);
- Nabavka zabranjenih roba kao što su neki poljoprivredni proizvodi, motorna vozila, farmaceutski proizvodi, kontraceptivna sredstva, korištena oprema i vještačka đubriva, bez prethodnog pribavljanja odobrenja Direktora odjeljenja za ugovore USAID-a;
- Nabavka robe ili usluga iz zemalja ili od dobavljača koji se nalaze na listi zabranjenih, suspendovanih ili nepodobnih podizvođača. Lista se može naći na internet stranici System for Award Management (SAM) na <https://www.sam.gov> ili na U.S. Department of Treasury Office of Foreign Assets (OFAC) <http://sdnsearch.ofac.treas.gov/Default.aspx>, or the United Nations Security Council Consolidated Sanctions List at <https://scsanctions.un.org/consolidated/>.
- Prethodne obaveze i/ili dugovanja ili kazne koje su određene primaocu granta;
- Alkoholna pića;
- Nabavke ili aktivnosti koje nisu neophodne za postizanje ciljeva granta koju je utvrdio projekat FARMA II;
- Polovna oprema.

Sekcija 4 – Informacije o zahtjevu i procesu podnošenja zahtjeva

Podnosioci zahtjeva trebaju dostaviti zahtjeve u pisanoj formi i elektronskim putem na e-mail adresu: grants@farmabih.ba. **Krajnji datum za dostavljanje zahtjeva je 19.04.2019., a krajnje vrijeme za dostavljanje zahtjeva je do 16:00h po lokalnom vremenu.** Pored slanja elektronskim putem, podnosioci zahtjeva trebaju dostaviti zahtjeve i u štampanoj formi na sljedeću adresu:

USAID/Sweden FARMA II
71000 Sarajevo, Fra Anđela Zvizdovića 1B/18

Zakašnjeli zahtjevi se neće razmatrati.

4.1 Sadržaj zahtjeva

Svi zahtjevi koji se šalju kao odgovor na ovaj Poziv sastoje se od tehničke ponude i finansijske ponude. Tehnička ponuda ne smije biti duža od 15 stranica. Od podnosioca zahtjeva se očekuje da u zahtjevu pokaže sljedeće:

a) Predloženi pristup (opis metodologije)

- Detaljno objašnjenje o tome na koji način prijedlog doprinosi ostvarenju ciljeva, rezultata i pokazatelja uspješnosti ovog Poziva i projekta FARMA II.
- Opis načina na koji su očekivani rezultati povezani sa ciljem granta i kako će ih podnosilac prijave mjeriti i o njima izvještavati.
- Jasnu detaljnu metodologiju u kojoj je opisano na koji način podnosilac zahtjeva namjerava promovisati, organizovati, koordinirati i isporučiti predviđene usluge.
- Informacije o alatima, pristupima, materijalima koji će biti sačinjeni, replicirani i korišteni u funkciji pružanja usluga.
- Informacije o standardima i sistemu koji će se uspostaviti kako bi se osigurala kvaliteta i sistematska isporuka usluga.
- Pojediniosti o tome na koji način podnosilac zahtjeva namjerava utvrditi prioritetne korisnike, koji kriteriji i pristup će se koristiti.

(b) Podrška i kapaciteti

- Informacije o vrsti stručnjaka koji su uključeni u grupu, te njihovoj relevantnosti za planirane usluge.
- Nivo resursa, tj. broj angažovanih savjetodavaca i planirani angažman kako bi se zadovoljila potencijalna potražnja.
- Detaljan opis svih operativnih resursa dostupnih za pružanje usluga.
- Pojediniosti o trećim stranama (ako je primjenjivo) i njihovoj ulozi u organizaciji i provođenju projekta.
- Objašnjenje i detaljan opis svih sadržaja i sistema podrške koji omogućavaju planiranje rada, organizaciju, praćenje i izvještavanje.
- Informacije o geografskom području koje podnosilac prijave namjerava obuhvatiti i kako planira da ga organizuje.

- Pojediniosti o tome u kojoj mjeri finansirana aktivnost obuhvata rodnu i omladinsku komponentu ili ima snažnu posvećenost uključivanju žena i mladih kao korisnika.

(c) Finansijski aspekt

- U finansijskom planu moraju biti predstavljene budžetske prakse koje su jasne i razumne i odražavaju optimalno korištenje sopstvenih i grant sredstava.

4.2 Postupak podnošenja zahtjeva za bespovratna sredstva

Sve kvalifikovane zainteresovane strane mogu se prijaviti za podršku iz Fonda za grantove projekta FARMA II USAID-a/Švedske Vlade za aktivnosti definisane u prethodnim sekcijama 1-3. Zahtjev se obrađuje **isključivo** ako su sve tražene informacije dostavljene i čine sastavni dio zahtjeva. Pored gore navedenih posebnih kriterija i uslova, svi podnosioci zahtjeva moraju uzeti u obzir sljedeće uslove:

1. Maksimalan iznos bespovratnih sredstava koji se traži od projekta FARMA II ne bi trebao preći 50.000 \$ za pojedinačni grant. Minimalni iznos granta ne bi trebao biti ispod 2.000 \$.
2. Očekuje se da podnosioci zahtjeva dijele troškove ove aktivnosti u mjeri u kojoj je to moguće pokrivajući administrativne troškove kao što su smještaj, putovanje, dnevnice i naknade za učesnike (ako ih ima) koji kompenzuju ukupne troškove; ovi troškovi su samo indikativni;
3. Može se finansirati nabavka opreme koja će se koristiti u funkciji obuke (kancelarijska oprema, navodnjavanje, atomizeri, oprema za analizu zemljišta i/ili proizvoda, ili druga relevantna oprema).
4. Ne može se finansirati izgradnja i kupovina nekretnina niti polovna oprema.
5. Sredstva projekta FARMA II biće refundirana podnosiocu zahtjeva u skladu sa definisanim ključnim tačkama definisanim u sporazumu o dodjeli bespovratnih sredstava tek nakon njihovog postizanja i u roku od najmanje mjesec dana od završetka konkretne ključne tačke i podnošenja sve potrebne dokumentacije.

Prijedlog budžeta je uvršten u zadani format zahtjeva priložen kao Dodatak B – Puna prijava za grant i Obrazac budžeta.

Sekcija 5 – Informacije o obradi zahtjeva

Zahtjevi će se pregledati i ocjenjivati na osnovu utvrđenih kriterija u nastavku. Kriteriji su utvrđeni u skladu sa zahtjevima ovog Javnog poziva. Napominjemo podnosiocima zahtjeva da ovi kriteriji služe za: (a) utvrđivanje značajnih pitanja koje podnosilac treba obraditi u svom zahtjevu za grant; i (b) uspostavljanje standarda po kojima će se svi zahtjevi ocjenjivati.

Ukoliko bude neophodno Projekat FARMA II može tražiti pojašnjenje i dodatne materijale od podnosioca zahtjeva čiji zahtjevi budu imali realne izgleda da budu uključeni u daljnji proces za dodjelu grant sredstava. Početak razgovora o grantu treba se posmatrati kao dio procesa procjene i neće predstavljati naznaku odluke niti obaveze od strane Projekta da dodijeli grant sredstva podnosiocu zahtjeva sa kojim se vodi razgovor.

5.1 Kriteriji za ocjenu

Zahtjevi će se ocjenjivati koristeći specifične kriterije ocjenjivanja i ponderisanja koji su organizovani na osnovu tri glavne kategorije, i to:

1. Predloženi pristup
2. Službe podrške i kapaciteti podnosioca zahtjeva
3. Finansijska ponuda

Sljedeći kriteriji za ocjenu će se koristiti po ovom Javnom pozivu:

(a) *Predloženi pristup*

- *Dosljednost ciljevima, rezultatima i pokazateljima uspješnosti projekta FARMA II:* na koji način prijedlog doprinosi postizanju ovih ciljeva. Podnosilac prijave će biti vrednovan na osnovu očekivanog broja korisnika (registrovanih poljoprivrednih proizvođača i agro-biznisa), očekivanog povećanja prodaje, izvoza, zapošljavanja, investicija ili certifikacije kvaliteta. Takođe će se obratiti pažnja na to u kojoj mjeri finansirana aktivnost obuhvata komponente rodne ravnopravnosti i marginalizovanih grupa ili sadrži snažnu posvećenost uključivanju žena i mladih kao korisnika?
- *Rezultati koji se trebaju postići:* Da li su rezultati koji se trebaju postići povezani sa ciljevima granta i kako će se oni mjeriti i o njima izvještavati?
- *Izvodljivost pristupa:* kako će se promovisati, organizovati, koordinisati i pružati savjetodavne usluge. Upotreba alata, pristupa, materijala koji biti sačinjeni, replicirani i korišteni za pružanje usluga. Obezbjedivanje i održavanje standarda kroz pružanje usluga - kako to osigurati i koje procedure/sistem se predlažu u tu svrhu. U suštini, u kojoj mjeri predloženo rješenje zadovoljava tehničke zahtjeve? Na koji način podnosioci zahtjeva namjeravaju da utvrde prioritet među malim poljoprivrednim proizvođačima i agrobiznisima, koje kriterije, pristup, obrazloženje će primjenjivati u tu svrhu?
- *Održivost:* potencijal (tehnički i finansijski) koji predložena ponuda savjetodavnih usluga ima u pogledu repliciranja i proširenja u većem obimu širom BiH.

Ukupni ponderisani bodovi iznose 50.

(b) *Službe podrške i kapaciteti*

- *Kapaciteti za upravljanje i realizaciju:* dokaz o kapacitetima izabrane grupe savjetodavaca da pruže i isporuče predložene savjetodavne usluge. Procjena će se zasnivati na:
  - a) Raznovrsnosti stručnjaka unutar grupe, tj. usklađenost usluga i ekspertize;
  - b) Nivo resursa (broj angažovanih savjetodavaca) kako bi se zadovoljila potencijalna potražnja;
  - c) Operativni resursi dostupni za pružanje usluga;
  - d) Sadržaji i sistemi podrške koji omogućavaju planiranje rada, organizaciju, praćenje i izvještavanje;
  - e) Geografska pokrivenost, tj. koje regije namjeravaju obuhvatiti i kako ih planiraju organizovati.
- *Rodna i omladinska komponenta:* u kojoj mjeri finansirana aktivnost obuhvata rodnu i omladinsku komponentu ili ima snažnu posvećenost uključivanju žena i mladih kao krajnjih korisnika.

Ukupni ponderisani bodovi iznose 20.

(c) Finansijski aspekt

- *Budžet:* u kojoj mjeri prijedlog budžeta jasno i razumno odražava optimalno korišćenje sopstvenih i grant sredstava; (Svi članovi komisije za tehničku ocjenu će detaljno razmotriti budžet kako bi se uvjerali da predloženi troškovi tehnički imaju smisla, da su direktno povezani s nekom djelatnošću, te da su razumni i neophodni). Sve budžetske linije treba da budu potkrijepljene kalkulacijama i relevantnim objašnjenjima. Biće izvršena i procjena učešća za podjelu troškova za aktivnosti (za ovaj Poziv nije definisano minimalno učešće, ali će kandidati sa većim učešćem u troškovima imati prednost u procesu evaluacije); Indikativno učešće u troškovima može biti prikazano kao pokrivanje administrativnih troškova kao što su smještaj, putovanje, dnevnice i troškovi učesnika (ako ih ima) koji kompenzuju ukupne troškove; Finansijski izvještaji i ugled podnosioca zahtjeva će također biti vrednovani.

Ukupni ponderisani bodovi iznose 30.

Izbor podnosioca zahtjeva za dodjeljivanje bespovratnih sredstava vršiće Komisija za ocjenu zahtjeva za grant Projekta FARMA II. Prije dodjele bilo kojeg ugovora o grantu mora se dobiti saglasnost USAID-a.

Razmatranje pitanja zaštite životne sredine: Sektor poljoprivrede je glavni korisnik prirodnih resursa što podrazumijeva kompleksan odnos prema životnoj sredini. Uticaj na životnu sredinu u programima razvoja poljoprivrede i agrobiznisa ogleda se u ključnim aspektima agroekologije: voda, korištenje zemljišta i tla, klimatske promjene i kvalitet vazduha, bioraznovrsnost i krajolik. Poznato je takođe da je poljoprivreda jedan od glavnih izvora nitrata u površinskim i podzemnim vodama, koji uglavnom potiče iz aktivnosti kao što su skladištenje stajskog đubriva, razbacivanje

đubriva i upotreba anorganskih azotnih đubriva. Utvrđeno je da se ključna agroekološka pitanja odnose na sljedeće:

- Zagađenje voda usljed ispiranja amonijaka iz poljoprivrede i ispuštanja svih vrsta i tipova otpadnih voda u vodotoke;
- Zagađenje tla i vode usljed korištenja neodgovarajućeg gnojiva ili prekomjerne primjene pesticida;
- Zagađenje tla i vode fosforom;
- Zagađenje vazduha usled emisije zagađivača u vazduh;
- Problem upravljanja otpadom;
- Buka;
- Erozija tla usljed građevinskih i poljoprivrednih radova;
- Uklanjanje samonikle vegetacije zbog građevinskih i poljoprivrednih radova;
- Smanjena biološka raznolikost zbog neodržive berbe samoniklih biljaka;
- Umanjena vrijednost sadržaja zbog novoizgrađenih objekata;
- Pitanja zdravstvene bezbjednosti i zaštite radnika usljed nedostatka procedura zaštite na radu tokom izgradnje ili prskanja pesticidima bez zaštitne odjeće;
- Pitanja javnog zdravlja i sigurnosti uzrokovana poljoprivrednom i prerađivačkom djelatnošću.

Prijedlogom Obuke, savjetodavnih usluga i druge stručne podrške za proizvođačke organizacije u sektoru poljoprivrede trebaju se utvrditi konkretna pitanja zaštite životne sredine koja se odnose na poljoprivredu i predloženu aktivnost; kao i shvatanje veze između poljoprivredne prakse i zaštite životne sredine. Takođe, uzeti u obzir ranije pomenute ključne agro-ekološke probleme i podstaći prevenciju i mjere ublažavanja u oblasti agro-ekologije i zaštite životne sredine, te obuhvatanje dobre proizvođačke prakse (GAP).

Za pomoć dobivenu u okviru ovog Javnog poziva podnosilac zahtjeva će se pridržavati USAID-ovih zahtjeva za zaštitu životne sredine u skladu sa CFR 216, naime, Početno ispitivanje životne sredine odobreno od strane projekta FARMA II i Programsko ispitivanje životne sredine (eng. Programmatic Environmental Assessment (PEA)) odobreno od strane projekta FARMA II i Izvještaj o procjeni uticaja pesticida i akcioni plan sigurnije upotrebe (eng. Pesticide Evaluation Report and Safer Use Action Plan - PERSUAP). Konkretno, svaka tehnička pomoć mora se pridržavati sljedećeg:

- FARMA II Programska procjena životne sredine (engl. Programmatic Environmental Assessment - PEA), Odjeljak 7.3.1. (b), gdje svaka tehnička pomoć mora promovisati Dobre poljoprivredne prakse (engl. Good Agricultural Practices (GAP)) i promovisati sprečavanje zagađenja nitratima i dobru poljoprivrednu praksu predviđenu Nitratnom direktivom.
- Svi savjeti koji se tiču kontrole štetočina moraju se pridržavati Izvještaja o procjeni uticaja pesticida i akcioni plan sigurnije primjene (engl. Pesticide Evaluation Report and Safer Use Action Plan (PERSUAP)), odobrenog od strane projekta FARMA II. Samo se pesticidi koji su odobreni u izvještaju PERSUAP mogu koristiti i preporučiti tokom programa obuke, uključujući u materijalima koje pripremi nosilac projekta. Politika

USAID-a je da svi savjeti vezani za kontrolu štetočina moraju slijediti principe Integralne kontrole štetočina (engl. Integrated Pest Management - IPM).

- Odobrena lista pesticida zajedno sa kompletnim izvještajem PERSUAP biće dostavljena izabranim nosiocima projekta prije potpisivanja ugovora i u potpunosti će se poštovati.

Ekspert za pitanja životne sredine će tokom ocjene prijedloga koristiti sljedeće dokumente:

- Programska procjena životne sredine (PEA) i Početno ispitivanje životne sredine (IEE);
- Izvještaj o procjeni uticaja pesticida i akcioni plan sigurnije upotrebe (PERSUAP) i Integralne kontrole štetočina (IPM);
- Upitnik o uslovima usklađenosti sa Nitratnom direktivom i standardima dobre poljoprivredne prakse na farmi.

Sekcija 6 – Informacije o dodjeljivanju i administrativne informacije

6.1 Dodjela bespovratnih sredstava

Izabrani podnosioci primiće pismeno obavještenje od direktora fonda za grantove kojim će se podnosiocu(ima) saopštiti da Projekat namjerava dodijeliti grant sredstva bez pregovaranja, ili da Projekat namjerava stupiti u pregovore sa podnosiocem zahtjeva u smislu moguće dodjele grant sredstava. Pregovori koji se vode nakon primljenog zahtjeva za grant ne predstavljaju obavezu za Projekat da dodijeli grant sredstva. Podnositelji koji ne budu odabrani će biti obaviješteni u pismenoj formi od strane direktora fonda za grantove.

Svaka dodjela bespovratnih sredstava podliježe uslovima i rokovima Glavnog ugovora USAID/Sweden Projekta razvoja tržišne poljoprivrede II (FARMA II), 2CFR 200 Standardne odredbe za neameričke i nevladine primaocce.

Objavljivanje ovog Javnog poziva ne predstavlja obavezu davanja granta od strane Pojekta ili Američke vlade, niti obvezuje Američku vladu da plati troškove koji su nastali u procesu pripreme i podnošenja zahtjeva.

6.2 Finansiranje

Svi grantovi će se ugovoriti, denominirati i finansirati u konvertibilnim markama (KM).

Isplate će biti izvršene u formi refundiranja po okončanju prethodno definisanih ključnih tačaka nakon potpisivanja ugovora grantu.

Važno je napomenuti da će plaćanje biti izvršeno samo ako su:

- I. Aktivnosti (ključne tačke) u potpunosti završene;
- II. Zahtjevi za bespovratna sredstva u okviru poziva FARMA II kvalifikovani.

Prijave za grant treba da budu praćene detaljnim i realističnim budžetom kako je opisano u Dodatku B.

Sekcija 7 – Ovlaštenja/Važeći propisi

Grantovi Projekta FARMA II neameričkim organizacijama rukovode se smjernicama iz USAID-ovog automatiziranog direktivnog sistema (ADS), Odjeljak 302.3.5.6, "Grantovi pod ugovorima", ADS Glava 303, "Grantovi i sporazumi o saradnji sa nevladinim organizacijama", i sa Standardnim odredbama USAID-a koje se primjenjuju na neameričke nevladine organizacije. Ove odredbe se mogu naći na web stranici USAID-a <http://transition.usaid.gov/policy/ads/300/303.pdf>.

ADS 303 navodi još dva dodatna regulatorna dokumenta:

- A. 2 CFR 200 Jedinstveni administrativni zahtjevi, principi troškova i zahtjevi revizije za federalne dodjele sredstava
- B. 2 CFR 700 USAID Jedinstveni administrativni zahtjevi, principi troškova i zahtjevi revizije za federalne dodjele sredstava

Puni tekst ovih dokumenata može se naći na https://www.ecfr.gov/cgi-bin/text-idx?SID=a3d2784bad27485575e6684db308ba00&mc=true&tpl=/ecfrbrowse/Title02/2tab_02.tpl. USAID/Sweden FARMA II ima obavezu da osigura da sve organizacije koje primaju sredstva iz grantova USAID-a budu u skladu sa smjernicama navedenim u ovim propisima, u mjeri u kojoj se mogu primijeniti na rokove i uslove njihovih grantova.

Objava ovog Javnog poziva ne predstavlja obavezu projekta USAID/Sweden FARMA II u smislu dodjele granta niti ga obavezuje da plaća troškove nastale kod pripreme i dostavljanja prijave za grant. Nadalje, USAID/Sweden FARMA II zadržava pravo da odbije bilo koju ili sve prijave koje zaprimi. Svi troškovi pripreme i dostavljanja prijave idu isključivo na račun i rizik kandidata koji se prijavljuje. Dodjela granta zavisi od raspoloživosti sredstava.

Sekcija 8: Dodaci

Dodatak A: Potvrde

Dodatak B: Puna prijava za grant i Obrazac budžeta (sadržan u Obrascu prijave za grant)

Dodatak C: Potvrda o osiguravanju jednakih mogućnosti za sve podnosiocce zahtjeva